

4
48

156

4
48

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

37 25

~~Р. 15 N 184~~ 2 15
~~Р. 15 N 429~~

VI - 5

~~46. 11. 182 - 37 25/1~~

207

~~XXX 455~~

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ ІМЕНІ І. І. МЕЛІШКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ

~~490~~

~~138~~

1606

BRATERSKIE NAPOMNIENIE

Ad Dissidentes in Religione.

Aby się skromnie y w pokoiu zachowali.

Przez

SZLACHCICA POLSKIEGO
uczynione.

Facile quidem reperiuntur, qui rem aliquam perturbent, & dissidijs materiam subministrent: qui verò dexteritatem illam habeant, & voluntatem etiam conciliandi animos & componendi similtates, vix paucos inuenire liceat. *Philippus Cominaus lib. 4. de bell. Neapol.*

НАУКОВА

Mości Pánowie Bráčia.

Nzymianie stáršy chcacy Rzeczpospolita w po-
koju zachowác y w całosci wolności swoich / nie
mniey sie o to stáráli / iákoby buntownikow no-
wych rzeczy prágnacych między soba vkaráli / iás-
ko teź y nieprzyiaciel pogranicznych vsmierzyli. Zeby nie
przychodzilo dla sedycyey iednego obywatela / do zamiešca-
nia wšytkiey Oyczyzny / woleli mála iskierke wczas zága-
šić / niźeli potym gdyby ogień wybuchnal / gwałtownie on
zapal tlumic. Przetoz w Senacie záraz / Qu. Seruilius
Hala Sp. Melium, nouis rebus studentem manu sua interfe-
cit, iáko Cicero świádczy. Interfectus est propter quasdam
seditionum suspiciones. C. Gracchus, occisus cum liberis M.
Fulius Consularis: occisus L. Saturninus Trib. pleb. & C.
Seruilus Prætor. (Cic. in Catil.)

Nášy Przodkowie / lubo nie czytáli Ciceroná y Liuiu-
šá / (ábo wiem nie rychlo sie pisma wczycieli) y niešlycháli o
Tácyecie y Machiáwellu / ktorych niešczesne náše wielki
bárziesie sobie šacuią niź Ewángelia y Stárego Zákonu Pi-
smá / mieli przecie wrodzony swoy rozum / y zdrowa porá-
de w spráwování Rzeczyposp. y przeto takimże sposobem
práwie / iáko y Rzymianie buntownikow w Oyczyźnie
karáli / áby zá sedycya y niespokojna głowa iednego / wšy-
tká potym Oyczyzná o šwané iáki nie przychodzila.

A osobliwie kiedy iuź Wiáre Chrześciánska przyieli / táž
sobie

4
48

54

sobie przyrzekli / aby iey nigdy nie odstepowac y do gardla.
Ktad to gdy Ewangelia czytano mieczow z pochem w
Kosciele dobywali / oswiadczaiac sie przed Bogiem sa-
myim / iz iako Syn iego jednorodny dla zbawienia naszego
umarl / tak tez y oni za honor iego swiety / y za te wiare kro-
ta przyieli umrzec byli gotowi. K dla tej przyczyny / od
przyecia Ewangeliy s. zaraz Bracia sie wzaiem z nauki
Pawla s. zwac poczeli / ktory w sztych w Kosciele Chry-
stusowym bedacych Bracia swoia w Listach swoich zo-
wie / y tak sie w sztych wzaiem zwac rozkazuje. Kto tez y
Przodkowie nasy / iedney nauki Koscioła Katholicznego
zazywaiac / y pod iedna wolnoscia rownie w sztych zyiac /
Bracia sie nazywali: ktorych y my iesze in modo loquen-
di nasladuiemy / ale nie w obyczaiach y swiatobliwosci.

Abowiem oni przyrzekli sobie slowo pod podezcimow-
scia Blachecka / wiary sobie dotrzymanywali / y przyslagly
na Arzie wiary Panu Bogu nigdy mandatu iego swie-
tych nie odstepowali. K tak gdy sie poiawit miedzy nimi
buntownik ieden Comes Melstinius. ktory y Bogu wiary
nie dotrzymany / odstapil w sztych prawowierney Koscioła Ká-
tholickiego nauki / y slowo swoje Blacheckie odmiemil / przy-
iaczawszy z wielka zgracia armatnie na Seym do Korczy-
na / gdzie cnotliwym slowem przyrzekl byl / ieno z piacia
przyiaciol swoich stawic sie. Starali go na przyklad po-
tomnym czasom / rozsiekawszy go miedzy soba / y w sztych
iego adherentow niezboznoscia Sussytanska zmazanych /
a zeby napotym zaden z obywatelow tego Katholicznego
Krolestwa / herezyey iakiey niewazył sie do Czezyzny
w pro

wprowadzac / takie miedzy soba na swowolniki przysie-
zenie uczynili.

NO S Principes spirituales & seculares, Barones & Comites, Pro-
ceres, Milites, Nobiles, Ciuitates, totaque communitas Regni
Poloniae, singulariter singuli, & vniuersaliter vniuersi, eodem animo
eadem voluntate, scientia, assensu, & rati habitione, omnes vnani-
miter: Significamus tenore praesentium, quibus expedit vniuersis,
praesentibus & futuris, notitiam praesentium habituris: Quomodo
consideratis nonnullis disordinationibus, quae in ipso Regno subori-
ri inceperant, visis licetis praedecessorum nostrorum Poloniae, Pe-
triciuae, & in ledina factis, circa easdem literas, & earum articulos
(sub quacunque forma verborum extant confecti) remanere volumus
vsquequaque, & spondemus: & praecipue circa hunc articulum: quod
quicumque existens indigena Regni Poloniae, habens in ipso Regno
Poloniae bona, vellet aliquas inobedientias contra ius terrae com-
mune, aut etiam Guerras Nobis & eidem Regno Poloniae damnosas
alicui mouere: sine licentia Domini nostri Regis gratiosissimi &
consilij sui: & in iure terrestri communi nollet contentari, aut etiam
haereticales errores facere vel promouere vellet: contra talem, siue
tales, cuiuscunque status, gradus, conditionis, & praeminentiae fue-
rint, siue spirituales, siue seculares, & in eorum destructionem con-
surgere volumus: & promittimus, sub fide & honore nostris, absque
dolo & fraude: nec ipsis auxilio, consilio, vel fauore patrocinari vo-
lumus sub fide & honore nostris: etiamsi sanguine, affinitate, & qua-
cunque propinquitate forent nobis aut alicui nostrum coniuncti: nec
pro eis loqui volumus aliquod verbum: sed eos & eorum quemlibet
talem, punire volumus & promittimus: Iura tamen nostra Ducaliter
& terrestria in nullo per hoc violando, nec ab eisdem recedendo a
Harum quibus sigilla nostra, cum subscriptione nominatim nomi-
num nostrorum, in pendulis sigillorum sunt appensa, testimonio li-
terarum. Scriptum & datum in Noua Ciuitate Korczyn, feria sexta
ipso die S. Marci Apostoli & Euangelistae generali tunc Parlamento
celebrato, Anno Domini 1438.

so
B
m
v
r
p
P
st
w
p
z
B
di

sci
na
tyd
bur
nie
tho
iach
na/
przy
tom
iego
a zeb
Krol

**Czego im potwierdził zaraz światobliwy Pan / y wie-
czney niesmiertelności godny Krol Władysław Jagello
krakowym dekretem.**

V Ladislaus Dei Gratia Rex Poloniae, nec non terrarum Crac. &c.
Princeps supremus Lithuaniae, Pomeraniae, Russiaeque Dominus
& haeres: Significamus tenore praesentium quibus expedit uniuersis,
praesentibus & futuris, harum notitiam habituris: Quod cum
sub dissimulatione praeterire non debemus, imò arcemur diuinae le-
gis perpetuis institutis, pestiferos haereticorum errores (quos in Dei
contemptum & in Christianae religionis detrimentum, & eneruatio-
nem politicaeque iacturam, iniqua peruersorum corda conflauerunt)
etiam quaecumque oporteret nos subire pericula, a finibus nostris pro-
pulsare: & in gladio dei cedere, ut qui censura Ecclesiae non terrentur,
humana seueritate multentur: maturo consilio Praelatorum, Princi-
pum & Baronum nostrorum habito, & consensu & etiam de certa
ipsorum & nostra scientia, praesentibus decernimus: & pro firmo,
constanti, & pro irrefragabili edicto teneri praecipimus.

Ut quicumque in Regno Poloniae nostro & terris nobis subiectis,
haereticus aut haeresi infectus vel suspectus de eadem, fautor, eorum
vel director repertus fuerit, per nostros Capitaneos, Consules Ciuita-
tum & alios Officiales, ac quoslibet subditos nostros, siue in officijs
siue extra viuentes, velut Regiae Maiestatis offensor capiatur: & iux-
ta exigentiam excessus sui puniatur.

Et quicumque venerint de Bohemia, & intrant Regnum nostrum
Ordinariorum suorum examini, aut magistrorum haereticae prauita-
tis, ad hoc a Sede Apostolica deputatorum vel deputandorum,
subdentur comprehensi.

Si quis autem incolarum Regni nostri, cuiuscumque status, digni-
tatis, gradus aut conditionis fuerit, hinc ad festum Ascensionis Do-
mini proximum, redire de Bohemia neglexerit, noluerit, vel con-
temperit: pro conuicto haeretico censeatur: & penis subiaceat, quae
haereticis infligi consueuerunt: nec amplius ad Regnum nostrum re-
uertatur moraturus. Et nihilominus omnia bona ipsorum, mobilia
& immo-

& immobilia, in quibuscumque rebus consistentia, publicentur, the-
sauro nostro confiscanda: prolesque eorum, tam masculina quam
foemina, omni careat successione perpetuo, & honore; nec vnquam
ad aliquas assumatur dignitates, vel honores; sed cum patribus &
progenitoribus suis, semper maneant infames: nec de cetero gau-
deat aliquo privilegio Nobilitatis, vel decore. Inhibemus etiam sub
eisdem penis, omnibus mercatoribus, & alijs hominibus, cuiuscun-
que conditionis fuerint: ut a modo & in posterum, nullas res vena-
les, praesertim plumbum, arma, esculenta & poculenta ad Bohemiam
ducere praesumant vel portare. Quocirca vobis omnibus & singulis
Capitaneis, Burgrabijs, Procuratoribus, Magistris, Ciuium Consuli-
bus, & alijs Regni nostri Officialibus, & subditis quibuslibet, ad quos
praesentes peruenerint, mandamus: quatenus praesens edictum no-
strum custodire fideliter, & firmiter debeatis: ut vbilibet in ciuitati-
bus, villis, & alijs quibuslibet locis publicis & privatis, & specialiter
vbi tractabuntur iudicia, & vbicumque contigerit aliquam multitudi-
nem hominum confluere, palam vocibus praconum faciatis procla-
mare: ut nullus valeat pretendere ignorantiam praemissorum.
Harum quibus sigillum nostrum appensum est, testimonio litera-
rum. Datum in Wielun, die Dominica iudica me Deus, Anno Do-
ni, Millesimo Quadringentesimo vigesimo quarto.

**A že každá haeresis ex nouitatibus nascitur, a ludzie niespo-
koyni na nowe rzeczy chciwi / gdy sie po Czechach rozmaite
wiacki po pierwszym bledzie Hussowym rodzić poczeli / a
mlodz nasza Polska jezdzac tam na cwiczenie / y do inszych
krain Niemieckich / poczelá to sobie per imprudentiam sm a-
kowac / y ksiazki Herezyey pelne z soba do domu przywo-
zic tedy swietey pamieci Zygmunt Pierwszy wnuk Jagel-
low / Oczysta Religia chcacy wcale zachowac / potwierdził
Dekretem swoim Dziadowstkiey Konstytucyey na Seymie
Krakowskim Roku 1543. te slowa per expressum kladae:**

Si

Si quis rediens ab aliena Prouincia, qualescunq̄ue nouas doctrinas, aut libros propagare, subministrare, & uti illis uellet, is iuxta antiqua iura & Præuilegia Regni, debet se iustificare.

Wiec że Harefis ma taką nature / iż sama w sobie trwac nie może bo prawdy nie ma / ale co raz / co raz to druga Heretyka / y dzieciata z siebie / a zawsze gorzka rodzi: Error enim errorem trudit, ut vnda vndam, kiedy waly na morzu za soba sie toczą. Za panowania s. pamięci Krola Augusta / ktory sie w rzemieślnikach kochal rozmaitych / a osobliwie tych ktorzy okolo armaty w Cerkauziech tego robili / nalazlo sie do Polski pod tym pretertem rozmaitych bluzniercow z Niemiec / z Hollandyey y ze Francyey / ktorzy impure Cathedram pestilentiae poczeli sobie na roznych miejscach w Oyczyźnie naszej wystawiac. Przetoż zabiegaiac temu zlemu iako powietrzu iakiemu zarazliwemu / Krol s. pamięci August na Seymie Parczowski takowy Edykt wydal / ktory sie w księgach Lubelskich nayduie w te slowa pisany.

Actum in Castro Lublinensi Feria Tertia ante Festum S. Bartholomæi Apostoli proxima, Anno Domini, 1564.

CORAM Officio & Actis presentibus Capitanealibus in Castro Lublinensi oblata & exhibitæ sunt per Nobilem Thomam Stano Cubicularium S. M. R. Literæ Papiræ Polonico idiomate scriptæ, sub titulo & Sigillo Sacræ Regiæ Maiestatis appressæ editæ, certi Decreti R. M. in Conuentione Generali Parcouiensi contra Hæreticos extraneos ex alienis Regionibus huc in Regnum Poloniæ concurrentes lati, vna cum mandato S. R. M. ad Generosum Ioannem Comitem in Teczyn Capit. Lublin. de executione eiusdem Decreti emanatæ latius in suis tenoribus obloquentes petens illas
ab Offi-

ab Officio. Capitaneali Castr. Lublin. presentibus Actis ad notandum admitti. Quas officium Capit. Castren. Lublin. sanas & integras animaduertendo, ad affectationem eius paratum se reddendo illas presentibus Actis ad notandum admisit; atq; Ministeriali Terrestri Prouido Ioanni Norek de subcastro Lublin. iam ad id presentibus addito, proclamare & ad noticiam omnium deducere iniunxit ac demandauit. Quarum quidem literarum Decretum & mandati ad Capitaneum Lublinen. de exequendis huiusmodi emanatis ea sunt verba & tenor sequitur talis.

ZYGMUNT AVGVST, 3 Bożey Łaski Krol Polski / Wielki Kradz Litewski / Ruski / Pruski / Mazowiecki / Smudzki / &c. Pan y Dziedzic. Wszelkim Woiewodom / Kasztelanom / Starostom / Burmistrzom / Rarcom / Woytom / Lawnikom / y wsem w obec Urzednikom / tak po Zamkach / iako po Miastach y Wsiach / kedykolwiek w Koronie y Panstwach naszych wprzeimie y wiernie milym / laske nasze Krolewska. Wprzeimie wiernie mili: Zwiela postronnych tak dawnych iako y swiezych Historii y nakoniec iuz z wasnego doświadczenia naszeg na oko to widzimy. Ji Wiara wselaka albo iako zowie my Religia gdzie wszyscy zgodnie na niey przestawac beda / tedy stanowi y zachowywane Panstwa w swoiey mierze / A zasie gdzieby tez mimo nie / kazdemu nowa wiara wnosic w Rzeczpospolita / albo sie iey chwytac wolno bylo tedy ta rzecz iedli ktora zaraza barziew nieczy namocnieysze Panstwa. Co iezeli ktada a nakoniec y Poganiska Religia sprawic może / daleko wiecey nasza Chryscianska / ktora iako sama prawdziwa Religia iest tak tez gdzie iednako dzierzana a zgodnie w iednosci Kosciola powszechnego wyznawana bedzie / iawne blagoslawienstwo Boze za soba ciagnie: Gdzie roznie a niezgodnie / iawne przeklectwo. Jakoz sie to z pamieci tak naszey iako y Przodkow naszych iawnie pokazac może / iż polki za Przodkow naszych o Wierze iednostayne rozumienie w ludziach bylo / poty tez na prawo / na vrzad / na wstyd przyrodzony / wielka miedzy ludzmi bagnosc byla / a zatym sprawy ich wszystkie pospolite / y osobliwe / widomy prawie szesciem od p. Boga / y znaczna slawa y postronnych w dzi ozdoblone byly / tak iż ten wstet heroki okrag / y ca wszystkie tak
B
swie

świątelną osobą Państw naszych która na ten czas za łaską Bożą do rąk
naszych przyszła / możemy to rzec że przez same Chrześcijańską wiarę zgo-
dnie y z Przodków nabyta przez sześćset lat aż do tego czasu dochowana
była. Gdzie zaś przez te kilka lat gdyśmy bojaźni przeciwko Panu
Boguy powinności swojej przeciw niemu zapomnieli pomieścawszy się
roznyimi wiarami / wyrzykto się iedno przypatrzyc chce / iako y prawda
stępiaty / y urząd powaga swa stracił / y wstydy przyrodzony / y posłuszeń-
stwo wygasto: Żagym y my w niesprawie y Rzeczypospolita w takim
odmiecie y zamieśnaniu została / iż się w niej Gasem y na dobra rada zdo-
być / a Gestokrec co się wiec dobrze naradzi / to ku skutkowi swemu przy-
wieść trudno mamy: Co bez pochyby / za sprawiedliwym gniewem y
karamiem Boskim na nas przyszło: Albowiem iż się cierpiało do tych-
miasł ludziom ciekawym iawne przeciw Majeństawi Boskiemu y Ko-
ściółowi Chrześcijańskiemu Powsechnemu bluznierstwo / ktorzy nie-
wiedzieć skąd się wstawy nietylko iuż inne sprawy Boskie / a tajemnice
y swiatości Wiary naszej śaćować / ale y samemu Synowi Bożemu
iawnie wragać śmieia / a co od ludzkiego y Anielskiego rozumu zakryto /
w tym zamysłu swymy śperać śmieia. Przeto śnac P. Bog w tych po-
tocznych a Rzeczypospolitey należących sprawach / pomieśzał zmysły na-
sze / iż rzadko ku skutecznemu / y Rzeczypospolitey dobremu koncu przy-
wieść możemy. A tak za zgodna rada Senatorow wszytkich naszych /
ktorzy to przy nas na tym walnym Parcowskim Seymie byli / Dekretem
naszym Seymowym to narzucamy / y srodzie rozkazujemy / aby wszyscy
Cudzoziemcy ktorzy dla Religiey z inszych Krolestw albo Państw / tu do
nas zbiegli / a ktorzy się od Powsechney Chrześcijańskiej Wiary odlaczy-
wszy / nowa iakąkolwiek naukę okolo wiary / tak w sobności iako y w
Zborzech / tak słowy iako y piśmieniem podawają / Ci wszyscy aby nadaley
po ś. Michale dnia trzeciego ze wszech Państw naszych wyciągneli / kro-
ze my iuż Dekretem naszym przez Ziemi naszych wywołamy / y wy-
wołanym: bydz śkazujemy / opowiadając to każdemu z nich / iż gdzieś
ktory po tym czasie widzian albo nalezion był / tedy w śedzie przez urząd
nasz Starości bran / sadzon / y iako inшы zlozynca karan bydz ma. A nad
to / ięśliby go y od tego inšego nietylko od urzędu naszeg co takiego pod-

Łáto/

Łáto / tedy nikogo ieno sam siebie winować niema: Bo iuż kontęćnie teę
daley cierpieć niemożemy / aby prze wszećność tych zbiegłych a lekkich
ludzi P. Bog nas wszytkich y Korone nasze ktorey nas Strozem posta-
nowił / dluzey kárac miał. Czego ięśliby wiec Starostowie wedla tego
Dekretu naszeg nie doyrzeli / folgować w tym komu / albo zgotá przedow
swych niepilnujac / tedy my przeciwko takim iako przeciwko tym Urze-
dnikom ktorzy z urzędu swego vchwaly Seymowey exquować niechca
postapiemy y kárac ich bedziemy. A zátym też poddanym / a zwołaćgá
inšego stanu ludziom / rozkazujemy / aby się nowym a Cudzoziemskim
naukom żadnym / ná inša Ewangelia nad te / która z przodku do Kro-
lestwa tego wniesiona / y nam przez rece podana iest / zwozić niedopus-
szali / ale iako poddanosć nasze słowem / y inšymi znaki w Rzeczypos-
politey wyznawali / tak też aby Religiey a wiary naszej ktora od przod-
ków wzięwшы śtatecznie trzymamy / náśladowali: A zwołaćgá aby się
strzegli żeby przymiotem tey nowej a iadowitey sekty zarázać się nieda-
li / która sekta hardzie o sobie rozumietac bezpiecznie vsta swę w niebo
podniosła / a o wiecznym niezmiernym a niezrozumianym Bostwie / teę
pospolitemu człektu podawac się niewstyda / co y nadetość wielka w sobie
zamyla / y kácerstwo. W gzym gdzieby się wiec tym Mandátem ná-
szym hamować niechcieli / tedy my suroweśe potym Mandaty do Urze-
dnikow naszych dáć rozkazemy / aby każdego takiego powściagneli a na-
zego przed się brac niedopuszali / coby przeciwko naszemu y Powse-
chnego Kościółu Chrześcijańskiemu wygáciowi bylo / a zamieśnane iako
kie pospolite vczynić mogło. A żeby wiec kto niewiadomosćia tych rze-
cy wychodzić / potym niechciał / rozkazujemy wszytkim ná przodku mia-
nowanym / aby ten Dekret nasz w śedzie publikować a Woznym wedla
chyczau obwołać kazali / pod łaską naszą. Dan na Seymie Walnym
Parcowskim dnia śiodmego Sierpnia. Roku Pańskiego / 1564. Pano-
wania naszeg 35. Na wlasne rozkazanie J. R. M.

*Sacra Regia Maiestatis Mandatum. Sigismundus Augustus Dei gratia
Rex Polonia, Magnus Dux Lituania, Russia, Prussia, Masovia, Samogitia &
Sc. Dominus & Heres. Generose fideliter nobis dilecte, Mittimus ad fide-
litatem tuam literas uniuersales ex sententia totius Conuentus Parcouensis*

B 2

in nego-

*in negotio Religionis Decretas quas ut fidelitas tua sine quavis cunctatione
publicari ad executionemq; iuxta contenta ipsius deduci curet volumus &
mandamus pro Gratia nostra & officio suo. Datum in Conuocatione Regni
Parouienfi die septima Augusti. Anno Domini 1564. Regni nostri, 35.*

Ad Mandatum Sacrae Regiae Maiestatis.

Ex Actis Capit. Castrum Lublin. depromptum

Alle zaraz po śmierci Króla Augusta / na Konwołacyey
Warszawskiej percussum est foedus cum morte & inferno,
iako mowi Izaiasz Prorok / od niezbożnych Apostatow /
ktorzy tak wiele Braciey naszej / y od Kościoła s. Kato-
lickiego / y od poczciwości Szlacheckiey oderwali / tak że
ich iuz wiecey Bracia w Chrystusie Panu zwac nie moze-
my / iż odstapioşy Pacis authorem Christum stali sie syna-
mi Czartowski / ktory jest seductor ab aeterno : y że prawo
Oczyste zlamawşy / z wolności Szlacheckiey weselic sie
nie moga / y potomstwo ich wespól z rodzicami bezecnymi
zostala wedlug Edyktu Jagellowego / ktory miedzy inşy-
mi prawami naszymi Królowie / Panowie našy nam Sa-
crofanctę zachowac y czerowowac poprzysiegala.

Ani im moze suffragari ich Konfederacya per seditionem
& tumultum uczyniona / przeciwko ktorey protestowali sie
Katholicy y wşytko Duchowienstwo / ktorzy pierwsze ma-
mieysce w Kadzie / y Primatum Regni tenent. A prawa naše
maia być pisane nemine contradicente, ieden abowiem
bez drugiego nie stanowic nie moze ale spolnie wşyscy. A
dopieroż umieşy & capite diminutus nawyższego / & ciuem
honestum prawa adnego knowac nie moze.

Abowiem miedzy Dissydentami iest sila barzo takich /
ktorzy

ktorzy nie sa krzczonymi / y ktorzy nie wierza aby Chrystus
Pan byl od wiekow Bogiem rownie z Oycem swoim y
Duchem s. Takowi nie moga być zwani Chrześcianami /
ale inter infideles censentur, tak iako y Żydzi y Maho-
metani / y wşyscy inni Poganie. Bo de ratione Fidei est,
kto sie chce zwac Chrześcianinem aby wierzył Chrystusa P.
przed wieki być Deum de Deo, lumen de lumine, iako prze-
ciwko Arriano Synodus Nicæna opisala. A że miedzy
nami sila iest Arriano / ktorzy dla tey niewiary swoiey y
Szlachectwo traca / y legitimitatem natalium ; iakoż tacy
maia miec glos in Conuentibus nostris, iako maia prawa
stanowic na nas poczciwoşych y zacnieşych od siebie / iak
kostate prawa naše mowia.

Jeżeliże rzeczenie żeśmy to prawo znieśli tumultem na-
szym pod czas Interregnum, po śmierci s. pamięci Króla
Augusta / y wolność naszą Konfederacya w Helakiey Hete-
ryey y swewoli uczynili armorum seditiosorū ostentatione.
A wynoglişmy to na Biskupie Krakowskim Franciszku
Krasinskiem że sie na nie podpisal. Także y na Królu s. pę-
męci Henryku / że ia miedzy inşymi paktami w te slowa po-
przysiegl : Pacem inter dissidentes de Religione tuebor, nec
quenquam offendi opprimique causa Religionis permittam.

Odpowiadam że to wagi miec nie moze / y za prawo
wierzne miedzy inşy ni wolnościami naszymi nieudzie. Na-
przed iż iest directę przeciwko prawu popolitemu / ktore
panam publicationis bonorum, mortis, infamiae, & exilij
perpetui na Heretyki Kladzie / aże kto heretykiem zostal / pra-
wa przeto znosc nie moze, iako y złodziey nie moze tęg sta-
tutu

tutu wymazywać aby złodzieie wszyscy nie byli wieśni/ że
on sam na Bubenice zarobit. A iesli rzeczenie że nas siła
było takich cosmy ná to zezwolili/ aby to práwo ná Heres
tyki uczynione było abrogowane. Nic ná tym przecie nie
wsytká Koroná/ bo wielka część była Kátholikow/ kto
rzy ná to nie zezwaláli y protestowáli sie/ á práwo stáno
wic ábo težnosic trzeba zezwoleniem wsytkiey Korony
to czynic.

Druga częśćie aucti numero & potentia, ac vsi dissolutæ
sub Interregnis disciplina domestica occasione te swoje Kon
federacya uczynili/ tedy dla tego samego nie iest ważna/ iż
per tumultum uczyniona/ á Iuris Regula iest taka/ quod vi
aut metu fit legis vigorem non habet. Kiedybyscie byli te
libertatem Religionis Rege presidente & Senatu zá zezwole
niem wsytkiego Kóla Kycerskiego otrzymáli/ o tobyście iuż
karaniu práwa dawnego niepodpadáli/ ále ile razy ienote
wáże libertatem conscientia inter libertates Regni Kró
lom Pánom do poprzysięzenia wtracáli/ záwáże sie wam y
Swieccy y Duchowni oponowáli/ y protestacye czynili/
iż Oczystych cnot/ praw/ wolności/ y Religiey odstapic
niechca/ & seditiosis ciuibus swey woli nie dopuścza/ ile pa
cis publicæ ratio permittet. A to wiecie dobrze że Legisla
tores praw nászych sa Krol/ Senat/ y Kycerstwo/ ktorym
to prawem nászym własnym dáley niżeli od Besci set lát sie
sádziemy/ musimy go tedy przistrzegac/ aby per ciues per
niciosos w żadnym punkcie nienaruszone bylo/ cokolwiek
do tego czasu od swiatobliwych Krolow/ Pánow nászych
postánowiono/ vim legis obtinet. Náco záraz po Krolu
Zygmuncie

Zygmuncie Augustcie Káptur Krakowski byl uczyniony
1572. dokládaiac/ iż ktoby práwu pospolitemu nie byl poslu
šny/ ktore od Przodkow nászych iest postánowione/ tedy
przeciwko takowemu wszyscy sie ruszyc ku iego stázie obo
wiedzuiemy/ á Pánowie Dysydeneci záchawšy sie ná Ele
kcyá drugiego látá pod Wárszawę/ záraz przeciwko prá
wu Oczystemu powstáli/ y per tumultum znosic ie chcie
li. Zaczyn kiedy Krolow/ Pánow/ przy Koronacyách
prošicie/ aby wam te libertatem Religionis poprzysięgl/
tym samym dáiecie znac po sobie/ częśćie wykroczyli prze
ciwko práwu y záslużyli karanie/ ále sobie wczas prowi
duiecie lástke Krolewska/ aby was nie karal/ ábo Rzeczpo
spolita wsytká dokládacie przeto tych slow: Nec villo modo
vel iurisdictione nostra, vel officiorum nostrorum & statuum
quorumuis autoritate quenquam affici, opprimique causa
Religionis permittam, nec ipse afficiam nec opprimam.

Co strony Biskupa Krakowskiego ze sie wam ná Konfe
deracya wáże podpisal; powiadamy ze vna hyrundo non
facit ver, á musial tež to uczynic ná žádanie naprzod Ká
tholikow samych (iáko sie w swoiey Apologiey wymawia
przed Kápitula swoia/ ktora go zá Biskupa swego znac
niechciála o to) aby sie byl ziazd Elekcyej dla iego vporu nie
rozwál: á potym ná žádanie wáże kiedyście go armatis
precibus ostoczyli/ tak iáko y ná Elekcyej s. pámieci Krolá
Zygmuntá Trzeciego/ chcieliście Primása piæ memoria K.
Stánisláwa Kárnkowskiego poymac/ y przymusic do
podpisu ták Konfederacyey swoiey/ iáko y Elekcyej Máxi
miliánowey/ by go była opátrznosć Boska/ á czulość wiel
kiego

Piego Hetmána Zamoyckiego / pilna straża w zamku Wárszawskim nie obwątrowała / iakoście przecie uczynili X. Wawrzyńcowi Goslickiemu Biskupowi na on czas Kamienieckiemu / że na Xecesie Wárszawskim rownie ze wśytkiemi Duchownymi podpisał wśy sie z tym dokładem: Excepta confederatione iako każdy in Actis Castren. Warsau: widzieć może sub Anno 1587. Musiał sie porym od was przymużony po odieździe inśyich Jch Mości X. Biskupow na wászą Konfederacya podpisać z dokładem iednak tych slow: Pro bono pacis, gdyscie go przyśędzły z r usnieciami do gospodyiego nadobnie prosili. Jako sie też y niektorzy Swieccy potrzebni wászy vprośeni nieostrożnymi zwiastkami powinowactwa y miłości braterskiej / tak po odieździe Henrykowym iako y po śmierci Stephanowey podpisali / y Krolom Pánom swoim poprzysiac kazali.

Ktorzy nie wdając sie w Theologia / aby byli tym z ogólni wśyymi głosami obywatelom wśytkich Korone tegoż zanege Krolestwa na glowe swoje wdziali / obaczywśy te slowa w kondycjach przysięgi swoiey / Tranquillitatem inter dissidentes de Religione tuebor poprzysięgli y podpisali chętnie / nie pytając sie gębey co pod tym słowkiem Dissidentes zamýka sie. Rozumieiac iż to iest Augustyná Confessio na ktora też y Cesarze Jch Mość teraz seditiosissimis subditis suis podpisuią / á tego nie wiedząc iż pod tym płaszczykiem wśelákiego bluźnierstwa y niezbożności y niewiary nakoniec / ludzie zamýkają sie Zwingliáni / Seruetani / Puritanie / Trideitæ, Anabaptistæ, Gomoristæ, Zmińniáni / y co ieno piekło wymyslić może. Z ktorých silá ich.

Mácho-

Mácho-metánska niezbożność / y Zydowskie niedowiarstwo / á nawet y Atheismum publicè proclamabant. Nie chce tu mianowác nikogo / bo z zacnych Sámiliej ludzie poszáleli byli z mozgu / między ktorými też y pokrewni moi / dla tego ich zamilczec muśe / lubo to na sadnym dniu wśytkich nas spráwy obiáwione beda.

Mowie tedy że takowym niezbożnym ludziom nie miałaby suffragari Konfederacya wászą / ktorzy z Boskim y Koronnym prawem mieliby być karáni gardlem / y publicatione bonorum. Ale zesmy iuz tak zániedbáli chwaly Bożey / y praw naszych / tedy siedzmy iuz tak w pokoju tumultow żadnych nie czyniac z obu stron. A Pána Boga proszac / (iako Kościól s. Kátholicki czyni) aby takich niezbożnych ludzi sam Duchem swoim swietym oświecić raczył / y do iedności Oweżarnie swoiey co rychley pociagnal.

A dla tey to przyczyny Jch Mość Xieźa Biskupi nášzy / iako czuyni Pásterze y robotnicy w Winicy Chrystusowey / swoy Synod Prowincyalny w Wárszawie odprawuiac / y naprawe zepsowanych obyczaiow in Clero minori naprawuiac / postanowili też y to / aby ze wśytkiego Krolestwa dwánaście Theologow / ludzi sedatos & peritos legum atque consuetudinum Patriæ, na przyiacielska rozmowe do Toruniáziechálo / iż iesliby kto ex Dissidentibus chciał sie náuczyc prawdy Kátholickiej watpliwosci swoie proponowawśy / in spiritu lenitatis & amoris fraterni, dali každemu satisfakcyá: A iesliby sie niékt nie wkazal / aby uczyniwśy protestacya solenna / iż gotowi byli służyć zbáwieniu bliźnich swoich / á niékt ich wtym nie requirowal /

C roziecháli

roziechali sie z pokojem do domow swoich / a Wm. Pánosi wie Brácia / vslyšawszy to z Uniuersalu Krolá J. Mości Pána nášego Miłosciwego / y z listu Jego Mości X. Arcybiskupa Prymasa nášego / słušnieście to uczynili / żeście mieli Conuenticula swoje / znošac sie / iáko ná to y Krolowi Jego Mości / y Jego M. X. Prymasowi odpowieszcie / y iesliže instituere aliquod colloquium z námi ábo nie.

Alle żeście po Seymikách záraz tumulty czynic poczeli / y do šabel sie pomyšláiac / iesliby co przeciwko Konfederacyey wášey mówiono / y Dekretá Trybunalskie gániaac / ktorymi zá pewne excessy niektórych z Sekt wášych rožnych starano / odpowiadáiacy Seymem miešac / y Trybunat znošic / y Konwołacya sobie iákas Generalna ná zprzysięzenie sie przeciwko prawom Oczystym y Religiey Kátholickiey zkládac. To iuž wam nie poydzie / y sami sie tego nie wáżcie / bo wiecie dobrze co zá práwo mamy ná tákowych / ktorzyby sobie bez wyraźnego pozwolenia Krolewskiego ziązdy iákie skládali / y Conciliabula czynili : A to tež wiedzcie iż nie iescieście millesima pars ciuium in Regno, przetož nobis inuitis niemožecie sobie žádných praw stánowic cum prauidicio dawnych wolnošci / y Religiey nášey Kátholickiey od przodków nášych przyietey / y zá czulošcia Niezwycięzonego Monárchy WŁADYSŁAWA IV. do tad wcale zachowaney / który pomniac ná powinnošc swoje Krolewska / czestokrotc sobie czyta ono práwo od Boga samego podáne / Deut : 17. Postquam sederit Rex in folio Regni sui, legem Domini a sacerdotibus accipiat, eamq; omnibus diebus vitae suae legat, ut discat timere Deum, & cu-

& custodire praepcepta eius, a quibus non declinet nec ad dextram, nec ad sinistram, ut longo tempore regnet ipse, & filij ipsius. A dla tey przyczyny swiatobliwemi Dekretami swoiemi / y Kálowskie blužnierstwo / y Wilenskich Zborow niezbožnošc Kálowska zniost z pochwalá swiatá wšytkiego.

Dekretu ná ten czas Wilenskiego ná Seymie wálnym od wšytkich Stanow Koronnych ferowanego dla przesduženia nie kláde / káždy w Aktách Ziemskich y Grodzkich widziec go može : sam tylko Dekret Arianow Kálowskich kláde táki :

ACTVM Varsoviae, in Conuentione Regni Generali Varsoviensi, Feria tertia post Dominicam *Misericordiae* proxima, Anno Domini 1638.

SACRA Regia Maiestas cum Senatoribus & Consiliarijs Regni, lateri suae Maiestatis assidentibus, post Decreta ad exceptiones Citatae partis toties ingeminata prosequendi, cum procedendi, respondendi, & directe respondendi distinctim lata, scrutiniorumque eo in passu depositionem iniunctam visis, auditis, probeque perpenis & excussis rationibus, deductionibus & probationibus partis utriusque, necnon Inquisitionibus tam per Commissarios auctoritate Comiciali ad eum actum designatos, quam & motu proprio Reuerendissimi Iacobi Zádzik Episcopi Cracouiensis Ducis Seueriae in ipsis vestigijs patratu criminis peractae & deductae lectis. Quod primum punctum in tam nefando crimine laesae Diuinae Maiestatis, in quo pars Conuenta moderna tanquam motor & author eiusdem criminis inculcata. Euationem metseptima manu cum personis Nobilibus sibi genere similibus, & eiusdem Palatinatus Sandomicien. possessionatis in eam iuramenti rotam: Quod neque author neque

neque motor, nec aliquatenus ratione, modo, consilio, auxilio
& opera eiusdem criminis reus sit & fuerit. Quodque de tali & tam
crudeli attentio erga Sacram Imaginem Crucifixi Saluatoris Nostri
antequam ipsum crimen innotuerat & perpetratum fuerat nihil
seuerit Conuentæ parti, sic eum Deo & Sancta eius passione adiu-
uante durantibus Comitibus intingere dignata est. Quoad verò
aliud punctum Causæ præsentis, nimirum ratione statuitionis
cuiusdam Paludij Magistri, & itidem alterius Andreae nominati,
quoniam ex iisdem Inquisitionibus, quod non solum ipsi supranom-
inati duo auctores & motores, sed & cooperatores eiusdem sceleris
fuerint, manifestè deductum sit: Ideo eorum utrumque in per-
sonam realem & ipso effectu statuitionem in sex septimanis coram
Iudicio Dominorum Marschalcorum Regni pro eo tempore exi-
stentium vel eorum vices obeuntium ipsi Conuento, sub pena
perpetuæ infamiæ, quæ exnunc decernitur, & per Ministe-
rialem quemcunque Regni Generalem casu non satisfactionis
Decreto præsentis pro eo tempore publicabitur itidem decreuit.
Tum & insuper quantum ad ipsas Scholas, & Studium ibidem:
Quoniam ex scrutinijs & Inquisitionibus Gymnasium illud tanti
criminis occasionem dedisse, præsentisque nonnullos dum crimen
illud perpetraretur interfuisse & spectasse elicitur: Ideo easdem
Scholas vel Gymnasium cum exercitio præsentis Arianorum sectæ
nusquam in posterum reassumendo ac innouando demoliendas &
abrogandas per Conuentum in quatuor septimanis à data præsen-
tis Decreti itidem sub pena perpetuæ Infamiæ vigore Decreti sui
Comitialis adinuenit. Professores demum eiusdem sectæ in Scho-
lis illis & hucusque ibidem prætextu studiorum & doctrinæ quas-
uis personas profitentes teneri quoque in quatuor septimanis de
Regno Poloniae & Dominijs ac prouincijs omnibus, sub pena
perpetuæ infamiæ, & colli migrare statuit. Tandem porrò & vl-
timò, Typum quo præcipuè blasphemiam omnium Christianorum
auribus intollerabiles euduntur & promulgantur, vti & omnes
in eodem oppido Rakow intuitu exercitij studiorum & doctrinæ
ipsius Arianae innouationes in perpetuum per Regnum, Prouin-
cias,

cias, Ditiones omnes, & Dominia sua sub pena Decem millium
Aureorum Vngaricalium toties quoties contrauentum esset De-
creto præsentis per partem Conuentam vel Successores eius irre-
missibiliter fisco soluendorum, itidem in quatuor septimanis rea-
liter & absque vilo nunc & in posterum captam. collere abrogan-
& abrogandas censuit & decernit. Conseruando Terminum
casu contrauentionis Decreto in præmissis omnibus aut succubi-
tionis penæ superius expressæ in Comitibus Generalibus Regni parti
contrauenti ad instantiam Instigatoris semper peremptorium
& sine quibusuis dilationibus aut exceptionibus vel procrastina-
tionibus. Et quoniam idem Citatus in primo puncto Decreti
Nostri Iuramentum sibi iniunctum metseptima manu de facto præ-
stitit. Ideo eo in puncto vnico tantum priori quod ad personam
propriam liber pronunciat, præsentis Decreti Comitialis rigore
& vigore.

Stanislaus Iezierzynski
Notarius Terrestris
Varfauiensis.

Locus Sigilli.

Władze tedy Lipsius w iednym liście swoim powie-
dział: Qui veræ fidei, & veræ lucis fulcro innixus non
est, necesse est in partem aliquam ruat. (Cent. 1. Epistola
97.) Dla tegoście Pánowie Brácia pobładzili iż prawdzi-
wey Wiaty Kátholickiey odstapivszy/ woleli qualuis po-
tius sectas sectari, quàm more maiorum pij esse, & Ortho-
doxi vocari.

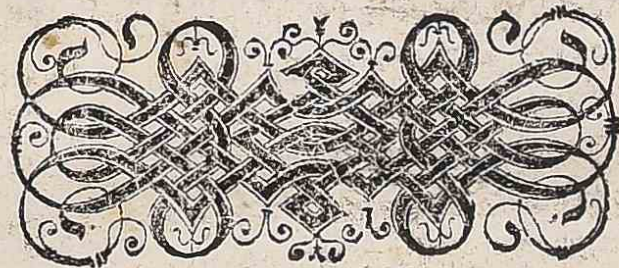
Do Dekretách Trybunálskich áby byly znoszone áni po-
myslaycie/ bobyscie inwidzey wielki nie vfli/ y z fundá-
mentu práwie ná sie Oyczyjne wšytkie poružyli/ Etora Sa-
crofanctè

erosanctè to subfellium tãk potrzebne Rzeczyposp. in sua ma-
iestate omninò zatrzymywãc musi. Dość nã was zescie
przez te sto lat sine vlla cuiusque officij coërcione, contra Di-
uinas leges, contra Canones Sacros, contra communia sanc-
ta sanctissimè instituta, contra antierius totius Regni foedus,
Regumque nostrorum sanctissimas & pijssimas Constitu-
tiones, y przeciwko przysiedze wasze sãmych / wolnošci
Oczyste pšowãli / miłość Brãterstwa rozrywãli / & in-
consultem Christi tunicam Košciol iego šwiety rozrã-
giewãli.

Teraz obaczcie sie prosze / á nie turbuycie Oczyzny / nie
turbuycie Košciolã / siedzcie zpoškoiem w domãch wãszych
Kiedy was niht do nie wczasu nie przywodzi: Buntow po
Seymikãch nie czynicie / y sedycyey žadnych nie stroycie / bo-
byšcie nã sie zãciagnel one sentencya Kassiodorowe (lib. 1.
Epist. 5.) Cogi debet vt sit quietus, qui suo vicio renuit esse
pacificus.

Ale podobno nie wytrwãcie in opulencia pacis, bo tã iest
nãtura Heresyey kãzdey / áby vstãwicznie tumulty czynic / y
byc w zãmieszãniu / vstãwicznie kłocić sie z sãngiãdy / z
brãcia / y z domownikãmi swoymi. X dobrze bãrzo nãš
Wãrszewicki o tych ludziãch powiedzial / co to zpoškoiem w
Oczyznie žyc nie moga / vt hydropici siti: sic seditiosi no-
uandarum rerum perpetuo studio, magis ac magis quotidie
æstuant ac excitantur: non enim fidit qui lædit, nec cito man-
suescit, qui temere insolescit (lib. 2. de Optimo Statu liberta-
tis)

ris) Przetož zbadzcie tey choroby z siebie ktora dobrowol-
nie cierpicie / á z gode brãterstwa y miłość Chrzesćianstwa
Przodkow swoich przyklãdem zachowuycie / á my zã was
iãko zã krew swoje Pãnã Bogã prošic bedziemy: Vt im-
pleamini agnitione voluntatis Dei, in omni sapientia & intel-
lectu spiritali, vt ambuletis dignè, Deo per omnia placen-
tes, in omni opere bono fructificantes, & crescen-
tes in scientia Dei. Fiat,
F I A T.

Wta.
odpisali Heretici na to Brãterstwo napis mailme
Autowar.
odpis znowu Aucho da t na odpis ijs,
serw tu mienas.